

Hoofdstuk 13 Kosten boekhouding en rapportage

Kosten boekhouding is een subset van management verslaggeving, die primair gerelateerd is aan de accumulatie en vaststelling van het product, proces of kosten van de dienst.

In dit hoofdstuk ontdekken we de kosten boekhouding en rapportagesystemen die voor de financiële en management verslaggeving dienen.

Kosten boekhouding

We hebben al gezien dat vanuit de planning en beheercyclus het management aandacht moet geven aan planning, uitvoering en beheersing van de activiteiten van de entiteit zodat de organisatie haar strategische doelen kan bereiken.

13.1 Kosten management

Kosten management is het proces van het gebruik van kosteninformatie uit het boekhoudsysteem voor het managen van de activiteiten van de organisatie.

Nauwkeurige en tijdige kosteninformatie is kritisch voor het succes van het besluitvormingsproces.

De **waardeketen** van een organisatie is de volgorde van functies en gerelateerde activiteiten die waarde toevoegen voor de klant gedurende de levensduur van een product of dienst.

Gezien de organisatie in termen van haar waardeketen wordt benadrukt dat veel vragen beantwoord moeten worden over de activiteiten door analyse en management van hun kosten.

13.2 Kostenaccumulatie en toewijzing

Kostenaccumulatie is het proces van verzamelen en bijhouden van transactiedata door middel van het boekhoudsysteem.

Het totale bedrag van de door het systeem geaccumuleerde kosten wordt dan logisch gecategoriseerd op verschillende manieren, zoals door de productieafdeling waarnaar verwezen wordt als kostenplaats.

Kostentoewijzing is het proces van het toekennen van een juist kostenbedrag aan de kostenplaats van elk kostenobject.

Kosten relatie van producten of activiteiten

Directe kosten en indirecte kosten zijn termen voor het relateren van kosten aan een product of activiteit (een kostenobject).

Directe kosten zijn duidelijk traceerbaar voor een product maar indirecte kosten zijn niet traceerbaar.

Kosten voor verslaggevingdoeleinden

Kostenboekhouding is gerelateerd aan de bepaling van product-, proces- of servicekosten.

Productkosten worden gebruikt door productiebedrijven en handelsbedrijven voor het bepalen van de voorraadwaardes en wanneer het product verkocht is, het bedrag van de kosten van de verkochte goederen.

Kostenboekhoudsystemen maken onderscheid tussen **productkosten** en **periodekosten**. Productkosten van een handelsbedrijf zijn de kosten, die geassocieerd worden met producten die voor de verkoop worden aangehouden.

Productkosten van een productiebedrijf bestaan uit ruw materiaal, directe arbeid en productie overhead.

Periodekosten zoals verkoop, algemene en administratieve uitgaven worden als uitgaven gerapporteerd in de fiscale periode waarin ze zich voordoen (in de Winst & Verlies rekening).

13.3 Kosten boekhoudsystemen

Kosten boekhoudsystemen – Algemene karakteristieken

Een productiekosten boekhoudsysteem bevat drie voorraadrekeningen:

- *Ruw materiaal* (rekening voor de kosten van onderdelen en materialenverzameling)
- *Onderhanden werk* (rekening voor het accumuleren van alle productiekosten inclusief directe arbeid en ruw materiaal)
- *Gereed product* (wanneer het productieproces gereed is, worden de kosten van de items verplaatst naar “gereed product voorraad”).

Kostenboekhoudsystemen houden rekening met de stroom van productkosten naar “onderhanden werk” voorraad, de overplaatsing van de kosten van geproduceerde goederen vanuit de “onderhanden werk” voorraad naar “gereed product” voorraad en uiteindelijk naar kosten van verkochte goederen, wanneer het product verkocht is.

Eén van de uitdagende doelen van het kosten boekhoudsysteem is het toekennen van geproduceerde overhead aan de gemaakte producten.

De kosten van een enkele eenheid product is de som van de opgetreden kosten om een hoeveelheid eenheden te produceren, gedeeld door het aantal geproduceerde eenheden.

Indien het periodieke systeem wordt gebruikt, worden de kosten van de eindvoorraad bepaald door gebruik te maken van de ***kosten van verkochte goederen model***:

• Beginvoorraad	\$.....
• Kosten van geproduceerde goederen	

• Kosten van goederen beschikbaar voor verkoop	\$.....
• -/- Eindvoorraad	

• Kosten van verkochte goederen	\$.....

Indien het eeuwigdurende systeem wordt gebruikt, zullen de kosten van elke eenheid product berekend worden, en voor de kosten van verkochte goederen zullen het aantal verkochte eenheden vermenigvuldigd worden met de kosten van elke eenheid.

Samengevat kunnen we stellen dat:

- Productkosten worden toegevoegd aan het product dat geproduceerd wordt, en deze kosten worden als een uitgave behandeld wanneer het product verkocht wordt.

Periodieke kosten worden gerapporteerd in de Winst & Verlies rekening van de periode waarin zulke kosten zich voordoen.

Een andere manier om onderscheid te maken tussen product en periodieke kosten, is door te bedenken dat productkosten productiekosten zijn en periodieke kosten non-productiekosten.

Kosten boekhoudsystemen – werkorder kostprijsberekening, proces kostprijsberekening en hybride kostprijsberekening

Een **werkorder kostensysteem** wordt gebruikt wanneer discrete producten zoals zeilboten, worden vervaardigd.

Elke productrun wordt behandeld als een afzonderlijke taak en de kosten per eenheid worden bepaald door het delen van de totale kosten, die optreden door het aantal gemaakte eenheden.

Wanneer de productieomgeving bestaat uit essentieel homogene producten, die gemaakt worden in een min of meer continu proces, is het niet uitvoerbaar om de productkosten door de taak te accumuleren, dus wordt er een proces kostensysteem gebruikt.

Bij **proceskostensysteem** worden kosten geaccumuleerd per afdeling en worden toegewezen aan de producten die door de afdeling worden geproduceerd.

Kosten boekhoudmethoden – Absorptiekosten en directe kosten

De kosten boekhoudmethode die tot zover beschreven is, is die van absorptiekosten omdat alle geproduceerde kosten die opgetreden zijn, geabsorbeerd worden in de kosten van het product.

Een alternatieve methode is de directe kostenmethode of variabele kostenmethode en kent slechts de variabele kosten aan de producten toe

Vaste productiekosten worden behandeld als operationele uitgaven van de periode waarin deze zijn opgetreden.

Het onderscheid tussen absorptiekosten en directe kosten focust zich op slechts de productie overhead.

Ruw materiaal en directe arbeid zijn altijd productkosten en verkoop, algemene en administratieve uitgaven worden altijd als operationele uitgaven behandeld van de periode waarin ze waren opgetreden.

Bij absorptiekosten zijn de vaste productie overhead, productkosten. Bij directe (of variabele) kosten, zijn vaste productie overhead periodieke kosten.

Kosten boekhoudsystemen in dienstverleningsorganisaties

Afgezien van het type diensten dat een bedrijf verschaft, de basis kosten boekhoudprincipes zijn identiek aan die van productiebedrijven, zekere kosten zullen direct zijn ten aanzien van een bepaalde dienstactiviteit die gemeten wordt en andere kosten zullen gewoon aan alle verschaftte diensten door een organisatie toegerekend worden.

Activiteitsgebaseerde kosten (ABC)

Het toegenomen belang van overheadkosten heeft geleid tot de ontwikkeling van **activiteitsgebaseerd kostensysteem** als een middel voor meer nauwkeurige toewijzing van overhead door een relatie te leggen tussen de kosten ten opzichte van de activiteiten, die deze kosten veroorzaken.

Het voordeel van activiteitsgebaseerde kosten is dat het zich duidelijker focust op de

activiteiten veroorzakende kosten en de aandacht van het management op die activiteiten richt.

Activiteitsgebaseerd management (ABM) is het gebruik van activiteitsgebaseerde kosteninformatie voor het ondersteunen van het besluitvormingsproces.